

İzmir'in Karaburun İlçesi Mordoğan Beldesi'nde doğmuş *Echo ve Narkissos Efsanesi*, *Narsizm* ve Efsane'nin Tasavvuf Açısından Özel Bir Yorumu

The Legend of *Echo and Narcissus*, born in Mordogan town of Karaburun District of İzmir, *Narcissism* and a Subjective Commentary of the Legend in terms of the Sufism

Mustafa TÖZÜN

Doç. Dr., İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

Özet:

İzmir, mitoloji ve pek çok dinin kaynağı olan bir il olarak dünyanın en önemli inanç merkezlerinden biridir. *Echo ve Narkissos Efsanesi*, İzmir, Mordoğan'da doğmuş ve dünyaca bilinir olmuştur. *Narkissos*'un adı *narsizm* diye bilinen kişilik bozukluğuna verilmiştir. *Echo ve Narkissos Efsanesi* tasavvufun ışığında, nefis aşamalarında yükselme (tekâmül, olgunlaşma) yolculuğu açısından incelenmiştir. Buna göre; *Echo*, ruhun sesini ifade etmektedir. *Narkissos* ise *Echo*'yu dinlemez. *Nefs-i emmare*'ye uyarak kendini beğenir. *Narkissos*, *Nesf-i emmare*'yi sembolize eder. Bu çalışmanın sonunda; *Narkissos*, '*Kerem ile Aslı*' hikâyesindeki *Kerem* ile karşılaştırılmıştır. Aslında, batında anlatılmak istenen zahirdeki gibi olmayabilir. *Narkissos*, *Kerem* gibi yanmış ve tanrıyı bulmuş olabilir.

Anahtar kelimeler: Echo, Narkissos, Narsizm, Mordoğan, Tasavvuf

Abstract:

İzmir is one of the most important centers of faith in the world as a city which is a source of mythology and many religions. *The Legend of Echo and Narcissus* is born in Mordogan, İzmir, and is known worldly. *Narcissus*' name is given to personality disorder known as *narcissism*. *The Legend of Echo and Narcissus* is studied in terms of the journey of ascension (evolution, maturation) in the nafs phases in the light of the Sufism. According to this; *Echo* is the voice of the soul. *Narcissus* does not listen to *Echo*. He likes himself according to the *Nafs-i ammara*. *Narcissus* symbolizes *Nesf-i ammara*. In the end of this study, *Narcissus* is compared with *Kerem* that place in '*Kerem and Aslı*' story. In fact, nothing is as it seems. *Narcissus* may have been burnt and found God, like *Kerem*.

Key words: *Echo, Narcissus, Narcissism, Mordogan, Sufism*

1. Mordoğan, Karaburun, İzmir:

İzmir ili, ilçeleri ve çevresi, bölgeyi daha geniş alırsak *Kıyı Ege* doğal güzellikleri kadar, mitolojiye ve dinlere beşiklik etmiş bir bölge olarak dünyanın en önemli inanç merkezlerinden biridir. İzmir'in Karaburun ilçesi bir yarımadadır ve Türkiye'nin en batı uçlarından birisidir. Mordoğan ise Karaburun ilçesine bağlı bir beldedir. *Süleyman Duman*'ın *İzmir Kültür ve Turizm Dergisi* için yazdığı “Ege'nin Işıldayan Elması: Mordoğan” isimli yazıdan Mordoğan hakkında tarihsel, coğrafi ve mitolojik öneme dair bölümleri şöyle özetleyebiliriz:

“Mordoğan, İzmir- Karaburun yolu üzerinde İzmir'e 80 kilometre mesafede yer alır. Doğuda Ege Denizi ile sınırlı, kuzey ve batıda Karaburun, güneyde Balıklıova ile komşudur. Akdeniz ikliminin etkisi altındadır. (...) Eğimli ve düz alanlarda zeytinlikler, ovalarında ise **nergis** bahçeleri ile tarım alanları yer tutar. Toprak özelliklerine bağlı olarak maki-funda ve çam ağaçları bulunur. (...) Bu şirin belde, Mordoğan adını güneşin ilk ışıklarıyla birlikte dağlarındaki **kır çiçeklerine, sümbüllerine ve nergislerine sinen morluktan alır.** (...) Karaburun Yarımadası'nın ve Mordoğan'ın tarihi, Prehistorik döneme kadar uzanır (M.Ö. 4 bin). En bilinen yönüyle asıl yerleşim M.Ö. 12. ve 11. yüzyıllarda, Anadolu'da (...) Aka göçleri “Aiolya” ve “Ionia” bölgelerinin kurulması ile daha da belirginleşmektedir. (...) Mordoğan M.Ö. 4. yüzyılda, “**Mimas**” ismi ile kurulmuştur. (...) Homeros'un ünlü eseri *Oddyseya*'da **Rüzgarlı Mimas Dağı**, bugün **Bozdağ** olarak adlandırılan dağdır. (...) İdari bakımdan Erythrai Krallığı'na bağlı olan Mimas, ticari ilişkileri bakımından Klazomenai Kenti (Urla'da) ile alışveriş içerisinde olmuştur. (...) Yarımada, Doğu Roma'dan sonra kurulan Bizans yönetimine geçmiş, 1086-1095 yılları arasındaki sürede **Çaka Bey** tarafından Türklerin yönetimine alınmış, sonra tekrar Bizans yönetimine girmiştir. Bu bölgenin tamamen Türklerin eline geçmesi 14. ve 15. yüzyıllarda **Aydınoğlu Mehmet Bey**'in bölgeyi almasıyla başlamıştır. (...) Mordoğan, Cenevizliler, Selçuklular, Aydınoğulları hâkimiyetlerinin ardından, 1426 yılında Osmanlı topraklarına katılmıştır. Birinci Dünya Savaşı zamanında Karaburun Yarımadası işgalci güçlerin eline geçmiş ve işgal, Büyük Zafer sonrasında 1922 tarihinde sona ermiştir.” (Duman, S).

2. Echo ve Narkissos Efsanesi:

Mordoğan'ı mitolojik açıdan en önemli kılan efsane beş bin yıl öncesine dayanan *Echo ve Narkissos Efsanesi*'dir. Mordoğan'da doğup yetişmiş gazeteci yazar *Neşet Öztekin*'in uğraşları ile bu efsanenin geçmiş olduğu yer olan *Dilek Pınarı (Narkissos Pınarı)* 2005 yılında gün yüzüne çıkartılmıştır. Mordoğan'dan Karaburun'a doğru giderken sol tarafta, levhaları takip ederek anayoldan birkaç kilometre içeride *Dilek Pınarı*'na ulaşılabilir. Bugün Mordoğan Belediyesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ile bu tarihi alanın projelendirilmesi çalışmaları sürmektedir (Narkissos Dilek Pınarı).

Echo ve Narcissos Efsanesi'nin anlatımına değişik web sayfalarından ulaşılabilir. Ancak biz 08.09.2018 tarihinde Mordoğan'a yapmış olduğumuz gezide bizzat **Dilek Pınarı**'na uğrayıp buradaki İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin bilgilendirme levhasının fotoğrafını çektik (Şekil 1).

Bu levhada Efsane şöyle özetlenmiştir:

“NERGİS EFSANESİ BURADA DOĞDU

*Efsaneye göre nergis çiçeğinin güzelim kokusu, dünyayı dolaşmaya buradan başladı. Tüm narin görünümüne karşın olanca dayanıklılığıyla her kış Karaburun'u sarıp sarmalayan nergisin kökeni Mordoğan'da, şu anda bulunduğumuz **Dilek Pınarı**'dır.*

*Yunan mitolojisinde güzelliğiyle olduğu kadar çok konuşmasıyla da bilinen peri kızı **Ekho**, bu özelliği nedeniyle cezalandırılır. Baş tanrı **Zeus**'un evlilik tanrıçası karısı **Hera**, **Ekho**'ya büyü yapar; artık peri kızı, her duyduğunun sadece son kelimesini tekrar edecektir. **Ekho** bir gün yaşadığı ormanda, yakışıklılığı dillere destan **Narkissos**'u görür ve ona âşık olur. Konuşmayı çok istese de tek yapabildiği **Narkissos**'un son sözlerini tekrar etmektir. **Narkissos** sıkılıp gider. Kara sevdıyla eriyen **Ekho** günlerce ağlar, sonunda kayaya dönüşür. Geride sadece sesi, “eko” dediğimiz yankı olarak kalır. Bu duruma çok kızan **Olimpos Dağı**'ndaki tanrılar, **Narkissos**'u cezalandırır. Bir gün **Mimas Dağı** eteklerinde su içmek için nehre eğilen **Narkissos**, yansıyan güzelliğini görüp kendine âşık olur. Kendini seyrederken hareketsiz kalır. Bu kez günden güne erime sırası ondadır. Ölünce vücudu, bu eski kaynakta **nergis** çiçeklerine dönüşür.” (İzmir Büyükşehir Belediyesi).*

Şekil 1. Dilek Pınarı, Echo ve Narkissos Efsanesi, Mordoğan-1

3. Narsizm:

Narkissos, tıpta *Narsizm* hastalığına isim vermiştir. *Narsizm*, ilk kez *Havelock Ellis* (1898) tarafından sudaki yansımasına, onun bir yansıma olduğunu bilmeden âşık olan ve yakınlaşmak isterken boğulan mitolojik karakter avcı *Narkissos* ile ilişkilendirilmiş, otoerotizm (benliğin libidinal nesne olarak değerlendirilmesi) kapsamında ele alınmıştır. “*DSM-V*’te (2013) *patolojik narsizm* kavramını karşıladığı düşünülen *narsistik kişilik bozukluğu*, genç yetişkinlik döneminde başlayan ve çeşitli koşullarda kendini gösteren büyüklenmeciliği, hayranlık gereksinimini, empati yoksunluğunu içeren ve aşağıdaki kriterlerden en az beşini kapsayan yaygın bir örüntü şeklinde yer bulmuştur. Bu kriterler: 1. Kendisinin önemine dair büyüklenmeci bir duyguya sahip olmak, 2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik veya ideal sevgi fantezileriyle meşgul olmak, 3. “Özel” olduğuna ve ancak özel veya üst düzey insanlar tarafından anlaşılabilmesine, onlarla ilişkide bulunması gerektiğine inanmak, 4. Aşırı hayranlık beklemek, 5. Hak sahibi olduğuna inanmak (özellikle ayrıcalıklı muamele görme veya beklentilerine otomatik olarak uyum gösterileceğine dair makûl olmayan beklentilere

sahip olmak), 6. Kişilerarası ilişkilerde sömürücü olmak (amaçlarına ulaşmak için insanları kullanmak), 7. Empatiden yoksun olmak (diğerlerinin duyguları ve gereksinimlerini kabullenme veya paylaşmada gönülsüzlük), 8. Diğerlerine haset duymak veya diğerlerinin ona haset duyduklarına inanmak, 9. Kibirli ve küstah davranış veya tutumlar sergilemek şeklinde ifade edilmiştir.” (Erdoğan, 2016).

Şekil 2. Dilek Pınarı, Mordoğan-2

“Narsistik kişilik bozukluğuna sahip kişiler; kendilerini fiziksel ve ruhsal yönden aşırı beğenen, üstün gören, sürekli beğeni, ilgi ve onay bekleyen; gittikleri her yerde hemen özel ilgi göreceğine, üstün bir yeri hak ettiğine inanan kişilerdir. En güzel, en yakışıklı, en başarılı, en parlak kişi odur ya da o olacaktır. Böylesine yoğun narsistik beklentiler içinde hayal kırıklıkları ve incinmeler de o denli sık olabilir. Bireyin benlik saygısı, dışarıdan gelecek ilgi, beğeni, onaylarla beslenmektedir. Söz konusu kişiler eleştiriye dayanamazlar ve sürekli övgü beklerler. Bu nedenle görünüş ve davranış hep bunları elde etmeye yöneliktir. Beklentileri karşılanmayınca benlik saygısı çabuk düşer. Kırgınlıklar, bunaltı ve çökkünlük olabilir. Kendilerini yüceltmek, daha üstün görmek ve göstermek için başkalarını kullanır, hatta sömürürler. Arkadaşlıkları yalnız bu yönde çıkar sağlamak içindir. Başkalarının duyguları ve

düşüncelerine, gereksinimlerine eş duyum gösteremezler. Bu nedenlerle ilişkilerde bencil, ben-merkezcil olarak tanınırlar.” (Timuroğlu ve İşcan, 2008:242).

Şekil 3. Dilek Pınarı, Mordoğan-3

4. Narsizm ve Dindarlık İlişkisi üzerine:

Bir kişilik bozukluğu olarak *narsizm*, dindarlık olgusu ile birlikte ele alınmış ve ilahiyat ilminin de ilgilendiği bir ruhsal bozukluk olmuştur. Literatürden bir örnek sunarsak; Kartopu'nun (2013) Gümüşhane Üniversitesinde Sağlık Yüksek Okulu, İletişim Fakültesi, İlahiyat Fakültesi ve Mühendislik Fakültesi öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmanın sonuçları ve yorumlarını şöyle özetleyebiliriz:

“Araştırma sonucuna göre öznel dindarlık algısı açısından narsisizm puan ortalaması en düşük grup kendisini ‘dindar’ olarak görenlerdir. İbadet yapma durumu açısından ise narsisizm puanı en düşük olanlar ‘ibadet yapanlar’, en yüksek olanlar ise ‘ibadet yapmayanlar’dır. ‘Ara sıra ibadet yapanlar’ narsisizm puan ortalaması açısından ortada yer almaktadır. Ahlaki davranışı dikkate alma açısından ise ahlaki davranışlara önem verenlerin, daha az önem verenlere göre narsisizm puan ortalamalarının daha düşük olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın bir başka sonucuna göre de öznel dini bilgi açısından kendisini ‘yeterli’ görenlerin narsisizm puan ortalamaları ‘yetersiz’ veya ‘kısmen yeterli’ görenlere göre daha yüksektir.”

Bu sonuçlar özetle şöyle tartışılmıştır:

“Dini öğretilerin genel olarak narsisizm karşıtı tutumları teşvik ettiği, narsisistik davranışları hoş görmediği bilinmektedir. Yine dinler haset, kıskançlık, kibir, büyükleme gibi kişisel zaaflarla mücadele ederken; feragat, iç muhasebe, evrenle uyum konusunda cesaretlendirici tutumlar sergilemektedir. Özellikle, dinlerin ahlaki boyutu ve mistik yorumları narsisizm karakteristiği olarak bilinen zaafalarda, insanı eğitici bir rol üstlenerek narsisizmin yaralarından kurtulmada bir seçenek oluşturabilmektedirler. (...) İbadetlerin inananların kişiliğini geliştirdiği ve olgunlaştırdığı ve iyi bir dindar için pek çok insani zaaf ve megalomaniyle başa çıkmada dinlerin ritüellerinin önerildiği bildirilmektedir. İbadetler bireyin alçakgönüllü olmasına, huşu içerisinde ilahi olanı, sonsuzu duyumsamasına, kendi sınırlarının farkında olmasına ve kendinin derin yönlerini keşfetmesine, benlik bilincini güçlendirmesine sebep olur. (...) Kişinin dini bilgi seviyesi yükselse de bunun narsistik tutumları engellemediği anlaşılmaktadır. Bilindiği gibi dinlerde asıl olan bilgi değil, dinin öğretilerinin yaşanmasıdır. Çünkü ancak din, yaşantı halinde dindarı olgunlaştırabilmekte ve onun ruhunu terbiye edebilmektedir.” (Kartopu, 2013).

Görüldüğü gibi dinin şuurulu ve mistik manalarıyla bilinerek yaşanması halinde narsistik davranışlar yok olma eğiliminde olmakta, alçakgönüllü ve mütevazı yaşam tarzı belirlemektedir.

Bundan sonraki bölümde *Echo ve Narkissos Efsanesi*’nin tasavvuf bilgileri ışığında bize düşündürdüklerini öznel bir yorumla sunmaya çalışacağız.

Şekil 4. Dilek Pınarı, Mordoğan-4

5. *Echo ve Narkissos* Efsanesi'nin Tasavvuf Açısından Öznel Bir Yorumu:

Peri kızı *Ekho*, nefsin arzularına karşı duran iç sestir. O, *Narkissos*'un ruhunun (özbenlik) sesidir. Ancak *Narkissos*, *Ekho*'nun sesinden rahatsız olur. Çünkü nefsinin arzuları daha çekicidir ve *Narkissos Ekho*'yu terk eder.

Kişi, nefis aşamalarının en aşağısında yer aldığında *nefs-i emmare* baskındır. Bu nefis, insana hırs, rekabetçilik, kıskançlık, kin gibi duyguları baskın olarak yaşatır. Kişi, nefsinin sesini dinleyerek benliğini bencillik olarak ortaya koyar. Tanrısal özellikleri kendi nefesine atfeder. En güçlü, en hâkim, en güzel, en iyi olan o nefstir (nefs-i emmare). Nefs, büyüklenme (kibir) davranışını doğurur. Oysaki âlemlerin yaratıcısı Allah (C.C.) kibirlenenleri sevmez: “(... Allah *kibir*lenen ve övünen kişileri sevmez (Nisa Suresi, 36. Ayet).” Kibirlenenlere göklerin kapıları açılmaz, onlar cehennemliktir (alt planlara aittir): “*Âyetlerimizi yalanlayanlar ve onlara uymayı kibirlere yediremeyenlere gelince işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedi kalacaklardır. (Araf Suresi, 36. Ayet)*”, “*Âyetlerimizi yalanlayanlar ve o âyetlere uymayı kibirlere yediremeyenler var ya, onlara göklerin*

kapıları açılmaz. Onlar, deve iğne deliğinden geçinceye kadar cennete de giremezler! Biz suçluları işte böyle cezalandırırız. (Araf Suresi, 40. Ayet)”. Onlar Allah’ı, âlemlerin yaratılış ilkelerini inkâr ederler ve boyunlarına demir halkalar geçirilmiş kişiler olarak tanımlanır: “Onların boyunlarına **demir halkalar** geçirdik, o halkalar çenelerine dayanmıştır. Bu sebeple kafaları yukarıya kalkık durumdadır. (Yasin Suresi, 8. Ayet)”. Göklere çıkamayan ve aşağı planlara (cehennem) inen insan **nefs-i emmareyi** yaşayan insanlardır, dedik. Onlar kendi var oluş nedenlerini, kendilerini bilmeyen kişiler olduklarından bu hal üzeredir. Oysaki insan yaratılışta **ahseni takvim** üzerinedir: “Andolsun ki Biz, insanı (nefsini), **ahseni takvim** içinde (nefs tezkiyesi ve tasfiyesi yaparak en güzele ulaşabilecek özellikte) yarattık. (Tin Suresi, 4. ayet).” Bunun anlamı insan yaratılışı gereği göklerin en üstünde olmaya layık, mükemmel bir yaratılışa sahiptir. Bu nefis aşaması, **nefs-i safiyye** aşamasıdır. Ancak insan, dünyada kendi öz varlığını unutmuş, nefsinin kölesi olmuştur. Zamanla aşağıların aşağısı (sefillerin sefili, **esfeli safilin**) bir pozisyona inmiştir (**nefs-i emmare**): “Sonra onu, **esfeli safiline** (en sefil hale, nefsinin karanlıklarına) iade ettik (çevirdik). (Tin Suresi, 5. ayet).”

Şekil 5. Dilek Pınarı, Mordoğan-5

Narkissos, bu *esfeli safilin* haline gelmiş insanı temsil etmektedir. O, kendi nefsinin söylediğinin aksini söyleyen sesi (*Ekho*) duyar, bundan hoşlanmaz ama nefsin emrediciliğinden de kurtulamaz. Kendi nefsinin suda görür. Yeni bir yansıma söz konusudur. Bu sefer iç ses yansımıyor, *nefs-i emmare* fiziksel bedende görsel olarak yansımaktadır. Nefsinin beğenen insan, kendi yok oluşunu da hazırlamakta, alt planlarda (cehennem) bir öte yaşamı kendisi için hazırlamaktadır. Bu nedenle Efsane’de **Narkissos**’un tanrılar tarafından cezalandırıldığı bildirilmektedir.

Din açısından tekrar baktığımızda *kibir ve övünme*, insanın benliği için uygun olmamakla beraber bu özellikler sadece ve sadece Allah’ın (C.C.) zatına aittir: “*Hamd (övünme) alemlerin Rabbi olan Allah’a özgüdür. (Fatıha Suresi, 2. Ayet)*”. Ayrıca **El-Mütekebbir** (Büyükükte eşi, benzeri olmayan) ismi Allah’ın (C.C.) 99 güzel isminden (Esmâül Hüsna) biridir.

Şekil 6. Dilek Pınarı, Mordoğan-6

Bunun aksi bir durum, insanın *esfeli safilinden* yükselip ahseni takvim olan gerçekliğine ulaşmasıyla tekrar yaşanabilir. Bu durumda yedi nefis aşaması şu sırayla geçilir:

“1.Nefis-i Emmâre: Kötüyü, günahı emreden nefis. Nefisin seyri Allah’adır. (Seyr ilellah)

2.Nefis-i Levvame: Kendini kınayan, kötüleyen nefis. Nefisin seyri Allah’adır. (Seyr ilellah)

3.Nefis-i Mülhime: İlham ve keşfe mazhar olan nefis. Nefisin seyri Allah’adır. (Seyr ilellah)

4.Nefis-i Mutmainne: Huzura kavuşmuş tatmin olmuş nefis. Nefisin seyri Allah ile seyirdir. (Seyr Maallah)

5. Nefis-i Râziyye: Rızılı olan, şikâyetçi olmayan nefis. Fenâ fillahın ilk aşamasıdır. Nefisin seyri Allah’ta seyirdir. (Seyr fillah)

6. Nefis-i Merziyye: Allah’ın kendisinden razı olduğu nefis. Tam fenânın gerçekleştiği aşamadır. Nefisin seyri Allah’dan seyirdir. (Seyr anillah)

7. Nefis-i Kâmile (Nefis-i Safiyye): Tam, kâmil, temiz nefis. Nefisin seyri Allah ile seyirdir. (Seyr billah).” (Bahadır, 2017).

Nefs aşamalarının detaylı anlatımı ve çakra sistemiyle ilişkisi üzerine “Sonsuzluk’un Çağrısı: Ben Kimim?” adlı makalemiz de okunabilir (Tözün, 2018).

Sonuçta “Kendini bilen, Rabbini bilir.” hadisinin gerçekleşmesi mümkün olur. Nefsinin arzusunun tüm isteklerine karşı durabilen ve kendisini bilen kişi, kendisindeki tanrısalılığı fark eder (*Enel Hak* diyebilme aşaması, Hallac-ı Mansur) ve Allah’ın (C.C.) benliğinde var olup kendi benliğini yok eder (Mevlana’nın, damlanın okyanusa düşüp damla olmaktan çıkarak okyanusun benliğine katılması benzetmesi).

Damla –okyanus benzetmesine benzer bir örnek, “**KEREM ile ASLI**” hikâyesiyle de tasavvufta yerini almıştır. Kerem, Aslı’nın âşkı ile yanmış ve küle dönmüştür. Bu hikâyede de *Aslı* bir kız olarak sembolize edilmekle beraber (*Echo* gibi), adının **ASLI** olmasının nedeni, *Kerem*’in ruh olan öz benliğini, yani Kerem’in aslını ifade etmesidir. Kerem, özünü, aslını bulmuş ve Allah âşkı ile yanmıştır... *Narkissos* ise kendi nefsinin yansımasını görmüş ve bu kibirle mahvolmuştur...

Şekil 7. Dilek Pınarı, Mordoğan-7

Yoksa yanılıyor muyuz? Bizim kültürel miras olarak sahiplendiğimiz Yunan Mitolojisi'nin bir kahramanı olan *Narkissos*, aslında kendi özünü, ruhunu bulmuş ve kendi 'Aslı'na mı kurban olmuştur? *Narkissos*, gizli bir *Kerem* midir?

Tasavvuf bize her şeyin batınının (iç yüz), zahirinden (dış yüz, dış görünüş) farklı olabileceğini öğretir.

Yukarıdaki son sorumuzun cevabını ise, tasavvufun derinliklerinde tüm cevapları aramaya ömürlerini adayan, *nefs-i emmarenin Mecnun* diye nitelediği, “*din diyanet gitti bizden, bu ne küfürdür imandan içeri*” diyebilen *Yunus Emre* olmuş hak erenlerden dinlemek ümidiyle.

Onların Kuran'daki tarifiyse şöyledir:

“Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. “Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru” derler.” (Ali İmran Suresi, 191. Ayet).

6. Sonuç:

Echo ve Narkissos Efsanesi, İzmir, Mordoğan'da doğmuş ve dünyaca bilinir olmuştur. Bu efsane de Yunan mitolojisinin diğer pek çok efsanesinde olduğu gibi Türkiye'nin, Türk Milleti'nin kültürel mirasıdır. Bu mirasa sahip çıkarak, bu çalışmada, Türk Milleti'nin inanç dünyasına işlemiş olan tasavvuf düşüncesinin bilgileri ışığında bir inceleme yaptık. *Echo'nun* ruhun sesini ifade ettiğini düşündük. *Narkissos* ise bize göre *neş-i emmare*'yi sembolize etmekteydi. Çalışmanın sonunda *Narkissos*, *Kerem ile Aslı* hikâyesindeki *Kerem* ile karşılaştırılmıştır. Aslında, batında anlatılmak istenen zahirdeki gibi olmayabilir, diye düşündük. *Narkissos*, *Kerem* gibi yanmış ve yaratıcıyı bulmuş olabilir.

Kaynaklar:

1. Bahadır, S. C. (2017). Hayâlî Bey'in Seyr ü Sülûku Çağrıştıran Bir Gazeli. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 3(1), 24-37.
2. Duman, S. Ege'nin Işıldayan Elması: Mordoğan. İzmir Kültür ve Turizm Dergisi. <http://www.izmirdergisi.com/tr/turizm/gezi-rehberi/2158-ege-nin-isildayan-elmasi-mordogan> (Erişim: 09.09.2018).
3. Eldoğan, D. (2016). Hangi Narsizm? Büyüklenmeci ve Kırılgan Narsizmin Karşılaştırılmasına İlişkin Bir Gözden Geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.
4. İzmir Büyükşehir Belediyesi. Echo ve Narkissos Efsanesi, Tanıtım levhası.
5. Kartopu, S. (2013). Narsisizmin dindarlık eğilimleriyle ilişkisi: Gümüşhane üniversitesi örneği. *International Journal of Social Science*, 6 (6), 625, 645.
6. Narkissos Dilek Pınarı. <https://pikaktoss.wordpress.com/narkissos-mordoganmo/> (Erişim: 09.09.2018).
7. Nefsin Mertebeleri. <http://kirkclareli39.blogcu.com/nefsin-mertebeleri/2951110> (Erişim: 09.09.2018).
8. Timuroğlu, K., İşcan Ö. F. (2008). İşyerinde Narsisizm ve İş Tatmini İlişkisi, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22, 2, 239-264.
9. Tözün, M. (2018). Sonsuzluk'un Çağrısı: "Ben Kimim?". Eskişehir Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Seyyid Şücaeddin Veli ve İrfan Dergisi, 1(1): 1-85.

